

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

Sayı/Issue 18 (Ekim/October 2024), s. 114-130.

Geliş Tarihi-Received: 00.00.2024

Kabul Tarihi-Accepted: 00.00.2024

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.229

Yurt Dışında Okutulan "Türkçe ve Türk Kültürü" Ders Kitaplarının Halkbilimsel Bağlamda Değerlendirilmesi

Evaluation of "Turkish Language and Turkish Culture" Textbooks Taught Abroad in the Context of Folklore

Onur ÇETİN*
Abdurrahim YILDIZ**

Öz

Dil; milletlerin maddi ve manevi kültür unsurlarını, geçmişten gelen birikimlerini, sosyolojik değişim ve gelişim süreçlerini kapsayan köklü ve aynı zamanda güncel bir hazine konumundadır. Tüm bu nitelikleri göz önüne alındığında toplumsal kimliğin oluşumunda dilin yadsınmaz derecede önemli bir yere sahip olduğu açıkça görülmektedir. Dilimizin yabancılara öğretim sürecinde her geçen gün yeni gelişmeler yaşanmakta, Türkçe'nin konuşur sayısı her geçen dönem artış göstermektedir. Tüm bu gelişmelerin yanı sıra yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının buldukları coğrafyanın diline maruz kalmaları nedeniyle ana dil ve öz kültürlerine yabancılaşmalarını adına çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın "Türkçe ve Türk Kültürü" adlı ders kitapları serisi yurt dışındaki Türk çocuklarına okutulmak amacıyla hazırlanarak yurt dışında yetişen çocukların kendi kültürel kodlarını hatırlatması ve nesiller arası kültürel geçişin sağlanması adına oldukça kıymetli bir işlevi gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda çalışmamız kapsamında; "Türkçe ve Türk Kültürü" kitapları halkbilimsel açıdan içerik incelemesine tâbi tutulacaktır. Kültürel kodları ele alan bu incelemeyle kitapların yeni dönemde daha nitelikli bir şekilde oluşturulması adına değerlendirmelerde bulunarak bir takım tespit ve öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, anadil, Türk kültürü.

Abstract

Language; It is a deep-rooted and at the same time current treasure that covers the material and spiritual cultural elements of nations, their past experiences, and sociological change and development processes. Considering all these qualities, it is clear that language has an undeniably important place in the formation of social identity. New developments occur every day in the process of teaching our language to foreigners, and the number of speakers of our language is increasing. In addition to all the developments, various studies are carried out to ensure that Turkish citizens abroad do not become alienated from their native language and culture due to their exposure to the language of the geography they live in. The Ministry of National Education's textbook series called "Turkish Language and Turkish Culture" is prepared to be taught to Turkish children abroad and serves a very important function in

* Öğr. Gör., Kayseri Üniversitesi, e-mail: onurcetin@kayseri.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6379-4405.

** Öğr. Gör., Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, e-mail: ayildiz@subu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4013-4623.

reminding children growing up abroad of their own cultural codes and ensuring cultural transition between generations. In this context, within the scope of our study; "Turkish and Turkish Culture" books will be subject to content analysis from a folklore perspective. With this review, which deals with cultural codes, a number of findings and suggestions will be made by evaluating the books in order to create them in a more qualified way in the new period.

Keywords: Turkish, native language, Turkish culture.

Giriş

Türk dili gerek Türk kültürü gerekse küreselleşerek kültürel açıdan tek tipleşen dünyada kültür mirası açısından oldukça mühim bir değerdir. Dünya'nın en eski dilleri arasında sayılan Türkçe, tüm bu yönleriyle sadece Türk kültürüne değil, aynı zamanda insanlık mirasına katkı sağlayan köklü bir hazinedir (Yıldız, 2020, s. 10). Kültürel değerlerin en önemli yaşatıcılarından biri olan Türk dili, geçmişten bugüne gelen zaman diliminde içerisindeki sayısız söz varlığı ve birikimiyle Türk milletinin maddi ve manevi değerlerini yaşatarak gelecek nesillere aktarmak gibi ciddi bir vazifeyi üstlenmiştir. "Dilimin sınırları dünyamın sınırlarıdır" anlayışı dikkate alındığında bir dilin yaygınlaşması ve zenginleşmesi aynı zamanda o toplumun gelişmişliğine işaret edecektir (Çetin, 2020, s. 367). Dilin tüm bu işlevleri göz önüne alındığında yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik dil-kültür çalışmalarının ne denli ehemmiyet arz ettiği ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde yurt dışında yaşayan yaklaşık 7 milyon civarında Türk vatandaşı bulunmaktadır. Bu vatandaşlarımızın küreselleşen dünyada millî kimliklerine sahip çıkarak hem Türkçeyi hem de yaşadıkları ülkenin dilini bilen donanımlı bireyler olmaları bu ülkelerle ikili ilişkilerimizin gelişmesine destek olacaktır. Bu amaçla, Türkiye ilgili ülke makamlarıyla iş birliği sağlayarak vatandaşlarımızın bulunduğu ülkelerdeki eğitim kurumlarında Türkçe anadil ve Türk kültürü derslerini gerçekleştirmektedir (Dış İşleri Bakanlığı, 09.08.2024). Türkçe ve Türk Kültürü ders programının öncelikli amacı yurt dışındaki Türk çocuklarının Türk diline uzaklaşmasının önüne geçerek Türkçeyi dört temel beceride etkili bir şekilde kullanmalarını sağlamaktır. Bunun yanı sıra Türk çocuklarına Türk kültürünün temel unsurlarını aktarmak, Türk kültürü ile buldukları ülkenin kültürel öğelerini ilişkilendirerek kültürlerarasılık özelliklerini geliştirmelerine imkân tanınmaktadır. Kendi dil ve kültürünün bilincinde yetişen bireyler millî, manevi, ahlaki ve sosyal değerler bakımından Türk milletini yurt dışında en iyi şekilde temsil edecektir (MEB, 2018, s. 2). Bu hedefler doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan "Türkçe ve Türk Kültürü" seviyelere göre düzenlenmiş 8 ayrı kitaptan teşekkül etmektedir.

Her bir kitapta 8 bölüm bulunmakta ve bu bölümlerin isimleri tüm kitaplarda aynı şekilde yer almaktadır.

Kitapların Bölümleri/Ünite İsimleri

1-Ben ve Ailem

2-Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşam

3-Oyun ve Eğlence

4-Bayramlar ve Kutlamalar

5-Gezelim Görelim

6--Geçmişe Açılan Kapı

7-Sanat ve Edebiyat

8-İnsan ve Doğa

1. Kitaplardaki Kültürel Unsurların Tespiti ve Değerlendirilmesi

Göçgün (2010, s. 3), kültür kavramına değinerek "Bilindiği gibi, konuşulan ve yazılan dil başta olmak üzere; edebiyat, resim, heykel, mimarlık, müzik, tiyatro, opera, bale, hat, çini, tezhip, ebru, minyatür... gibi bütün güzel sanatlar ile gündelik hayatın bir parçası olan halı, kilim, yemek, kap-kacak ve her türlü aletler, kullanılan el yapımı eşyalar, bütün folklorik değerler, yas, eğlence törenleri, düğünler, ziyaretler, ziyafetler, mahallî oyunlar, şenlikler vb. bütünüyle millî kültürü meydana getirirler ve bunlar, bir topluluğu millet yapan değerler sisteminin içinde yer alırlar" şeklinde yorumlamalarda bulunur.

Çalışmamız kapsamında kitaplar bölümleriyle birlikte incelenerek kitaplardaki kültürel unsurların tespiti yapılmıştır. Oluşturulan tablolar ile folklorik unsurlar sınıflandırılmış ve bu öğelere hangi kitap ve bölümde yer verildiği belirtilmiştir (örneğin; "5.3." Beşinci kitap, üçüncü ünite).

Tablo 1.

Kültürel İçerikler	Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri
Türk Halk Edebiyatı (Nazım)	4.4. Üsküdar Türküsü
1-Koşma	5.2 Türkü
2-Türküler	5.5. Türkü
3-Ninniler	5.6. Türkü
	5.7. Allı Turnam Türküsü
	7.1. Ninni
	7.5. Türkü ve Koşma
	7.5. Allı Turnam
	7.5. Koşma
	7.5. Türkü ve Koşma

Türkçe ve Türk Kültürü kitaplarında Türk Halk Edebiyatı içeriklerini görmek oldukça kıymetlidir. Zira halkın kültürünü, yaşayışını, geleneğini ve duygu dünyasını halk edebiyatı ürünlerinde bulmak mümkündür. Bu doğrultuda kitaplarda koşma, türkü ve ninni örneklerine yer verilmiştir. Bu ürünler Türkçe'nin ses, ahenk ve söyleyiş zenginliğini yansıtmakta, dil öğrencilerinin kelime hazinesi ve hayal dünyasını genişletmektedir. Anonim Halk Edebiyatının en yaygın şekillerinden biri de manilerdir. Genellikle 7 hece ve tek dörtlükten teşekkül eden bu şekil Edirne'den Kars'a tüm Anadolu coğrafyasında benimsenmiş sıklıkla kullanılmıştır. "Mani yakmak, mani düzmek" gibi deyimlerle dillerde dolaşmıştır. Kerkük Türklerinde manilere "hoirat", Azerbaycan Türklerinde "Bayat, Kazak Türklerinde "aytıspa" adı verilmiştir (Güzel & Torun, 2012, s. 150-151). Manilerde toplumsal yaşamın her yönünü görmek mümkündür. Maniler aynı zamanda Türk kıvrak zekâsı ve estetik anlayışının kesiştiği ürünlerdir. Dil ve kültür öğretimi göz önüne alındığında manilerin kısa, akılda kalıcı ve akıcı dili ile kültürel zenginliğinden daha fazla istifade etmek gerekmektedir. Bu kapsamda; maniler ve diğer halk edebiyatı ürünleri Türkçe ve Türk kültürü öğretimi açısından vazgeçilmez bir yere sahiptir.

Tablo 2.

Kültürel İçerikler	Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri
Türk Halk Edebiyatı (Nesir)	1.1. Fıkra
1-Masallar (Keloğlan, Kırmızı Başlıklı Kız)	1.3. Tekerleme

2-Tekerleme	1.1. Atasözü
3-Bilmece	1.5. Keloğlan
4-Atasözleri	1.6. Kırmızı Başlıklı Kız
5-Efsane	2.5. Tekerleme
6-Mit	2.6. Masal ve Bilmece
7-Deyimler	2.7. Tekerleme
8-Fıkra	3.2. Atasözleri
	3.5. Kız kulesi Efsanesi
	3.6. Efsane
	5.1. Deyim
	5.2. Bilmece, Tekerleme
	5.7. Türk Kültüründe Kartal
	5.7. Mit-Efsanelerde Kuşlar
	7.5. Ağrı Dağı Efsanesi
	8.3. Deyimler

Türk halk edebiyatı nesir ürünlerinin kitaplarda yer bulmuş olması Türk algısının oluşumuna katkı sağlaması ve Türk düşünce yapısını ortaya koyması bakımından önemli görülmektedir. Türkçe ve Türk Kültürü dersinin amaçları göz önüne alındığında mitoloji ve destan başlıklarının kitaplardaki etkinliğini arttırmanın önemine değinmek gerekmektedir. Türk mitolojisi, bünyesinde barındırdığı karakter, kahraman ve pratiklerle son derece kapsamlı bir kültürel birikime sahiptir. Bu zenginliğin temelinde şüphesiz ki Türk milletinin hayata bakış açısı, merakı, ilgisi ve evrendeki olayları anlamlandırma gayreti bulunmaktadır. Kadim milletimiz tarih boyunca çeşitli coğrafyalarda yer almış; farklı din, kültür ve ırklarla etkileşime girmiştir. Bu durum Türkler nazarında zengin bir kültürel belleğin kapılarını aralamıştır. Eski Türk dini ekseninde şekillenmiş mitik inanışlar Müslümanlığın kabulüyle birlikte İslami formatlara bürünerek etkisini günümüze kadar devam ettirmiştir. Türkçe ve Türk kültürü kitaplarında Türk mitolojisinden izler bulmak özellikle de kültür aktarımı noktasında oldukça değerlidir. Kültür emperyalizmin her geçen gün şiddetlendiği kültürel tek tipleşmenin yaşandığı günümüz dünyası düşünüldüğünde köklü bir birikime sahip olan Türk mitolojisinin daha yoğun bir içerikle öğretime uygun olarak kitaplara yansıtılabileceği kanaatindeyiz. Bugün yurt içinde yaşayan Türk çocuklarının dahi kahraman modellerinin batının mitolojik kahramanları olduğunu görmekteyiz. Oyunlar, reklamlar ve kıyafetlerle batı mitolojisi Anadolu çocuklarını etkisi altına almıştır. Yurt dışındaki Türkler ise bizzat bu kültürün içerisinde yaşamlarını sürdürmektedir. Bu çerçevede Türkçe ve Türk Kültürü kitapları yurt dışındaki vatandaşlarımıza Türk kültürünü hatırlatmak ve yaşatmak gibi oldukça değerli bir imkân sunmaktadır. Kitaplarda; Umay, Tepegöz, Bürküt Ata, Tulpar, Oğuz Kağan gibi pek çok figürden yararlanmak ve bu sayede bireylerin millî benliğine olan bağlılığı arttırmak mümkündür. Aynı zamanda Türkler, tarihin hemen her döneminde destanlara konu olmuş bir millettir. Kahramanca mücadele etmek, bağımsızlık tutkusunu, vatan sevgisi, millî birlik ve dayanışma ruhu gibi Türklerin karakterine ışık tutan pek çok değeri Türk destanlarında görmek mümkündür.

Destanlar tarihin derinliklerinden bugüne kadar Türk boylarının yaşam biçimlerini belli bir gelenek dâhilinde bizlere ulaştıran nazım ve nesrin iç içe sanat eserleridir. Milletimizin hafızasını ve mili şuuru temsil ederler (Türkmen & Cemiloğlu,

2016, s. 7). Bu konuda Türkçe ve Türk Kültürü kitapları "Alper Tunga, Ergenekon, Türeyiş, Manas" gibi pek çok destandan istifade etme imkânına sahiptir. Bu manevi iklimi hatırlatmak, yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak millî bir vazifedir. Bu bağlamda incelediğimiz kitapların Türk destanlarından imgeler bulundurması yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın Türklük algısını kuvvetlendirecektir. Ayrıca; mitler ve destanlar ilgi çekici muhtevalarıyla kitaplarda doğru bir şekilde uyarlandığı takdirde başta çocuklar olmak üzere hemen her yaş grubunun dikkatini çekecek ürünlerdir.

Tablo 3.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
Hikâyeler	3.6. Boğaç Han, Dede Korkut Hikâyeleri- Kavaklı Çınar Hikâyesi
1-Dede Korkut Hikâyeleri	"Üzümün Parası"
2-Kavaklı Çınar Hikâyesi	3.7. Dede Korkut
3-Üzümün Parası Hikâyesi	4.1. Otuz Oğlu Olan Hakan
4-Otuz Oğlu Olan Hakan Hikâyesi	

Hikâyeler başlığıyla ele aldığımız içerikler, verdikleri mesajlar ve barındırdıkları kültürel kodlarla zihinlerde Türk imajı oluşturmaktadır. Halk hikâyeleri kültürümüzün zenginliğini, derinliğini, toplumsal değerleri içeren ciddi bir edebiyat ve kültür mirası konumundadır. Bu hikâyeler, milletimizin tarihsel geçmişini, halk kültürünü ve halkın estetik anlayışını da bizlere sunmaktadır. Aynı zamanda halk hikâyeciliğinde halkın dilini gözlemleme imkânı bulunmaktadır. Ahlaki değerler, adalet, dürüstlük ve cesaret gibi Türk insanını niteleyen özellikleri bünyesinde barındırmaktadır. Bu bağlamda; Türk kültüründe kapsamlı bir yer edinmiş olan halk hikâyeleri ve hikâyecilik geleneğinden çeşitli örnekleri kitaplarda görmek kitapların kültürel sınırlarını genişletecek ve halk hikâyeciliğinin en mühim temsilcilerinden sayılan âşıkların yurt dışında tanıtılmasına âşıklık geleneğinin kültür kodlarımızdaki yerinin daha net bir şekilde anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda kitaplarda; Köroğlu, Âşık Sümmani, Âşık Mevlüt İhsani, Âşık Şenlik, Müdami, Âşık Şeref Taşlıova ve dahi pek çok âşığın kültürel birikiminden istifade etme imkânı doğacaktır.

Tablo 3'te temas edeceğimiz bir diğer mevzu Dede Korkut hikâyeleridir. Fuat Köprülü (1960, X) "Bütün Türk edebiyatını terazinin bir kefesine, Dede Korkut destanlarını ise terazinin diğer kefesine koysanız, yine de Dede Korkut hikâyeleri ağır basar" tespitinde bulunmuştur. Dede Korkut destanları Türkçe kitapları serisinde yerini almıştır. Ancak bilim dünyasındaki güncel gelişmeler takip edildiğinde Dede Korkut'un üçüncü el yazması bulunmuştur. Arı, zengin ve ahenkli bir Türkçeye sahip olan yeni nüsha hikmetli sözleri, Oğuzların yaşam felsefesi ve sosyal yapısı hakkında kayda değer bilgiler aktarmaktadır (Azmun, 2019, s. 20). Güncel Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında Dede Korkut'un yeni nüshasından örnekler, görseller veya anlatılar bulundurması kültürel canlılığı yansıtacak somut bir örnektir.

Tablo 4.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
Halk Oyunları	2.4. Halk Oyunları
1-Zeybek	3.2. Zeybek
2-Çayda Çıra	4.4. Zeybek
3-Bar	5.1. Zeybek, Çayda Çıra, Halay, Horon
	5.2. Bar Oyunu- Atabarı

4-Halay 5-Horon 6-Atabarı	
---------------------------------	--

Halk oyunları, çok eski ve genel bir oluşumdur. Bunlara “halk dansları” da denilmektedir. Halk oyunları ritmik, gösterişli ve zaman zaman dramatik unsurlar taşıyan, ilk çıkış kaynağı bilinmeyen ve bu nedenle anonimleşmiş toplu veya bireysel bir dans biçimidir. En yalıtılmış ve modernleşmenin herhangi bir türüyle tanışmamış topluluklardan, en gelişmiş topluluklara kadar her toplum tipinde halk danslarına rastlanmaktadır (Özbek, 1981).

Kitaplarda; halk oyunlarının coğrafi bölgelere göre örneklerine yer verilmiş ve yöresel kıyafetler içeren görsellerin varlığıyla geleneksel değerlere atıflar yapılmıştır. Bu bağlamda halk oyunlarının kitaplara uyarlanmak suretiyle yeteri kadar temsil edildiği görülmektedir.

Tablo 5.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
Halk Tiyatrosu 1-Karagöz-Hacivat 2-Ortaoyunu 3-Kukla	1.5. Hacivat- Karagöz 2.3. Hacivat-Karagöz 2.7. Kukla 6.3. Kukla- Hacivat-Karagöz 8.1. Hacivat-Karagöz-Ortaoyunu

Halk tiyatrosu; Toplumun seyirlik anlayışını ve mizah kültürünü yansıtmaması bakımından belirleyici bir konuma sahiptir. Karagöz-Hacivat, ortaoyunu ve kukla kitaplarda sıklıkla yer edinmişse de meddahlık geleneğine dair yansımalar yetersiz kalmıştır. Tiyatroyu, taklit sanatını ve hikâye anlatımını bir arada gerçekleştiren meddahlık tek kişilik oyuncu kadrosuyla dikkatleri üstüne çekebilecek bir kültür unsurudur. Ayrıca; “Meddahlık Geleneği”, 2008 yılında UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne alınmıştır (Kızık vd. 2022, s. 1734).

Tablo 6.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
Geleneksel Çocuk Oyunları 1-Saklambaç 2-Üç Taş Oyunu 3-Uçurtma 4-Sek Sek 5-İp Atlama 6- Aç Kapıyı Bezirgânbaşı 7-Çatlak-Patlak 8-Uzun Eşek 9-Körebe 10-Misket 11-İsim-Şehir	1.2. Saklambaç, Kukla 1.3. Yağ Satarım Bal Satarım ve Üçtaş-Uçurtma 2.2. Çatlak-Patlak 2.3. Saklambaç 3.3. Yağ Satarım Bal Satarım, Bülbül Kafeste, İp Atlama, Sek Sek, Uzun Eşek, Körebe 4.3. Çocuk Oyunları, Körebe, Seksek, Mendil Kapmaca, Misket, İsim-Şehir 7.2. Yeni Kiremit-Sandalye Kapmaca-Eşini Bul-Heykel-Şapka Oyunu-Nesi Var Oyunu 8.3. Mendil Kapmaca- Seksek Birdir Bir İp Atlama, Yağ Satarım Bal Satarım- Aç Kapıyı Bezirgânbaşı

12-Mendil Kapmaca	
13-Yedi Kiremit Oyunu	
14-Sandalye Kapmaca	
15-Eşini Bul	
16-Heykel Oyunu	
17-Körebe	
18-Şapka Oyunu	
19-Nesi Var Oyunu	
20-Yağ Satarım Bal Satarım	
21-Bülbül Kafeste	

Geleneksel çocuk oyunları örneklerinin kitaplarda yer alması, çocuk grubunun kitaplara olan ilgisini arttırmaktadır. Geleneksel oyunların tanıtılması ve teşvik edilmesi bu oyunların zamanla yok olma tehlikesinin önüne geçmek için atılacak adımlardandır. Günümüz çocuklarının oyun alışkanlıklarının sanal dünyada devam etmesi çocukların sosyalleşmelerinin önüne geçmekte, içinde buldukları toplumdaki uzaklaşmalarına neden olmaktadır. Geleneksel çocuk oyunlarının hatırlanması ve tekrar oynanmasının teşviki çocukların sosyal, psikolojik ve kültürel gelişimine katkı sağlamaktadır. Geleneksel Türk oyunlarından "mangala" listeye eklenebilir. Hâlihazırda tablo 6'dan anlaşılacağı üzere çocuk oyunları ile ilgili içerikler oldukça çeşitli örnekleriyle kitaplarda yer edinmiştir.

Tablo 7.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
<i>Geleneksel El Sanatları</i>	1.5. Yöresel Kıyafetler
1-Bez Bebek	1.7. Bez Bebek
2-Kilim ve Halı Dokumacılığı	5.6. Minyatür-Ebru-Kilim-Halı Dokumacılığı
3-Ebru	7.2. Mozaik
4-Minyatür	7.8. Kırk Yama ve Kilim Dokumacılığı
5-Kırk Yama	
6-Mozaik	
7- Yöresel Kıyafetler	

Geleneksel sanatlar, Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar halkın kültürel değerlerini taşıyan unsurlardır. İçerisindeki motifler, el işçiliği, yaratıcılık ve anlam yüklü imgelerle zenginleşmişlerdir. Kitaplar bu unsurlara yer vererek Türk kültür-sanat algısını da yansıtmaktadır. Tabloda geçen sanatlara ek olarak; çinicilik, hat, bakırcılık, tespihcilik, seramik ve çömlek yapımı gibi sanatlardan da faydalanmak mümkündür.

Tablo 8.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
<i>Bayramlar ve Özel Günler</i>	1.3. Bayramlar ve Kutlamalar ve 23 Nisan
1-Ramazan ve Kurban Bayramı	2.3. Ramazan
	2.4. 23 Nisan
2-Milli Bayramlar	2.4. Ramazan ve Kurban

3-Kandiller	3.1. Bayram Ziyaretleri
4-Aşure Günü	3.4. Millî Bayramlar, Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan, 19 Mayıs, 30 Ağustos
5-Nevruz	3.7. Ramazan
6-Hıdrellez	4.4. 23 Nisan- 29 Ekim
7-Kadir Gecesi	5.3. 15 Temmuz
	5.3. Azerbaycan ve Türkiye’de Millî Bayramlar
	6.4. Kurban Bayramı
	7.4. Oruç- Sahur İftar, İftar Çadırı, Mezar Ziyaretleri Bayram Hazırlığı, Arefe, Ramazan Bayramı
	7.8. Aşure
	8.4. Nevruz Hıdrellez Kandillerimiz Kadir Gecesi

Her kültürde kendine has bayram ve özel günler bulunmaktadır. Bu günlerle kültürel birikimler, âdet, gelenek ve inanışlar yaşatılmakta, toplumsal belleğimiz canlı tutularak pratik ve uygulamaların gelecek nesillere aktarımı sağlanmaktadır. Dini bayramlar ve günlerde dini ritüellerin yaşatıldığına şahitlik ederken millî bayramlarda uluslara özgü değer, kahramanlık, zafer veya anma gibi tarihi olayların kutlandığını görmekteyiz. Sonuç olarak bayramlar ve özel günler geçmişi hatırlatan toplumsal birlik bağlarını güçlendiren zamanlardır. Yurt dışındaki Türkler bu hususta Anadolu Türklüğüne nazaran dezavantajlı durumdadır. Zira Türklüğün ve Müslümanlığın ana etken olmadığı yabancı memleketlerde yaşamakta olduklarından millî ve manevi heyecanlarını zaman zaman bastırmak durumunda kalabilmektelerdir. Bayramlar kültürün en dinamik unsurlarından bir tanesidir. Bu bağlamda Türkçe ve Türk Kültürü kitaplarının bu tür konularda ürettiği içerikler yadsınamaz bir değere sahiptir. Yabancı ülkelerdeki Türk çocuklarını bayramların millî ve manevi atmosferine dâhil edebilmek adına atılan her türlü adım takdire şayandır.

Tablo 9.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
<i>Türk Yeme-İçme Kültürü</i>	2.5. Kebap, Baklava, Kadayıf Kahve ve Baklava, Lahmacun, Pide, Döner, Ayran, Çay
1-Sivas Köfte	Sivas Köfte, Konya-Etli Ekmek, Manti
2-Konya Etli Ekmeği	7.8. Aşure
3-Kayseri Mantısı	8.1. Türk Lokumu
4-Lahmacun	
5-Pide	
6-Çay	
7-Ayran	
8-Kebap	
9-Aşure	
10- Türk Kahvesi	
11-Türk Lokumu	
12-Baklava	
13-Kadayıf	
14-Döner	

Ülkemizin mutfak ve gastronomi alanındaki yeri uluslararası şöhrete ulaşmış durumdadır. Türkiye'nin yiyecek ve içecek kültürü alanındaki başarısı, ülkemizin tarihi derinliği, coğrafi çeşitliliği ve kültürel zenginliğinden gelmektedir. Ayrıca Türk mutfağı UNESCO tarafından Somut Olmayan Kültürel Miras listesinde yer almaktadır (UNESCO, 01.09.2024). Yapılan kültürel aktarım çalışmalarıyla günümüzde Avrupa'da Türk mutfağının etkilerini görmek mümkündür. Tablo 9'da görüldüğü üzere Türk mutfağı açısından en bilindik örnekler kitaplarda yer bulmaktadır. Bu örneklerle ek olarak; fındık, fıstık, incir, kayısı, Osmanlı mesir macunu, zeytinyağlılar, çorba çeşitleri ve çeşitli mezelerin tanıtımı değerli olacaktır.

Tablo 10.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
<i>Tarihi ve Edebi Şahsiyetler</i>	1.5. Hazerfan Ahmet Çelebi
1-Hazerfan Ahmet Çelebi	1.5. Osman Hamdi Bey
2-Osman Hamdi Bey	5.3. M. Akif Ersoy
3-Mehmet Akif Ersoy	5.5. Mozart
4-Mozart	6.1. Cahit Sıtkı Fikret-Şenses
5-Mimar Sinan	6.7. Mehmet Akif, Necip Fazıl, Nazım Hikmet, Barış Manço, Neşet Ertaş, Mimar Kemaleddin
6-Ömer Seyfettin	7.1. Rıfat Ilgaz
7-Sait Faik Abasıyanık	7.7. Mimar Sinan
8-Atatürk	7.7. Evliya Çelebi, Ömer Seyfettin, Sait Faik Abasıyanık
9-Fatih Sultan Mehmet	8.2. Fatih Sultan Mehmet, II. Beyazıt -Atatürk
10-II. Beyazıt	8.6. Mete Han, Kaşgarlı Mahmut, Osman Bey, Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman, Atatürk, Farabi, El Cezeri, Uluğ Bey, Cahit Arf
11-Mete Han	
12-Kaşgarlı Mahmut	
13-Farabi	
14-Cezeri	
15-Uluğ Bey	
16-Cahit Arf	
17-Rıfat Ilgaz	
18-Necip Fazıl Kısakürek	
19-Barış Manço	
20- Cahit Sıtkı	
21-Fikret Şenses	
22-Nazım Hikmet	
23-Neşet Ertaş	
24-Mimar Kemalettin	
25-Evliya Çelebi	
26-Osman Bey	
27-Kanuni Sultan Süleyman	

Tablo 10’da yer alan listenin kalabalık olması son derece doğal bir durumdur. Tabloda yer alan her bir ismin kıymeti harbiyesi bulunmaktadır. Farklı dönemlerden isimlerin yer aldığı tablonun genel itibariyle devlet adamları ve edebi çevreden oluşturulduğu gözlemlenmiştir. Türk milletinin tarihinde ve kültüründe iz bırakmış sayısız devlet adamının yanı sıra; kültür insanı, komutan, din adamı, bilim insanı, sanatçı ve adını tarihe yazdırmış halktan insanlar bulunmaktadır. Bu bakımdan tablonun yelpazesini genişletmek içeriğin ve kültürel aktarımın zenginleşmesini sağlayacaktır.

İlk Türk devleti olması ve ilk Türk alfabesine ev sahipliği yapması münasebetiyle Göktürk devletini temsilen bir isim görmek dil ve kültür aktarımını amaçlayan kitaplara katkı sağlayacaktır.

Türklerin İslam’ı kabulüyle beraber Müslümanlığın Türkler arasında öğretilmesi ve yayılmasında kısacası Anadolu’nun İslamlaşması sürecinde Divan-ı Hikmet adlı eseri ve müritleriyle beraber temel role sahip olan Ahmed Yesevi Hazretleri ve devamında Türk tekke ve tasavvuf kültürünün olgunlaşmasını sağlayan Yunus Emre, Hacı Bektaşî Veli, Pir Sultan Abdal, Hacı Bayramı Veli gibi kıymetli şahsiyetler gerek yurt içi gerekse yurt dışındaki vatandaşlarımız için manevi bir rehber konumundadır. Ayrıca; Klasik Türk Edebiyatının en yetkin örneklerini veren Fuzuli, Nesimi, Nabi, Nedim ve diğer şairler ile sultan şairlere temas etmek mümkündür.

13 Mayıs Türk Dili bayramını kutlamamızda en temel paya sahip ve “*Bugünden sonra divanda, dergâhta ve bargâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır*” (TDV, 01.09.2024) fermanının sahibi Karamanoğlu Mehmet Bey’de ders kitaplarında değerlendirilebilir değere sahip bir isimdir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu, millî mücadele dönemi; Türklerin tarihindeki belirleyici bir dönüm noktasıdır. Tüm düşmanlara karşı “meydan okumak” deyimini gerçekleştirdiğimiz kurtuluş mücadelemize ait daha yoğun içerik oluşturulması millî ruhu hatırlatması bakımından önemlidir. Halkın zaferi olarak niteleyeceğimiz millî mücadelede halk kahramanlarına yer verilmesi vatandaşlarımızı gururlandıracaktır. Şerife Bacı, Nene Hatun, Kara Fatma, Sabiha Gökçen, Nezahat Onbaşı gibi sayısız kadın kahraman bulunmaktadır. Türk kadınının cesareti, başarısı ve kararlılığını göstermesi bakımından ilham vericidir. Ayrıca Çanakkale zaferinin kahramanlarından Seyit Onbaşı gibi isimleri de kitaplar için örnek göstermek mümkündür.

Bu başlıkta kitapların güncelliği konusuna da değinmekte fayda vardır. Türk milleti tarih boyunca adından söz edilecek nitelik ve kabiliyette insan yetiştirdiği gibi günümüzde de bu geleneği devam ettirmektedir. Özellikle son yıllarda farklı alanlarda ülkemize katma değer sağlayan, milletimizin millî ve manevi birlik ruhunu pekiştiren pek çok isim bulunmaktadır. 15 Temmuz kahramanı Ömer Halisdemir’den olimpiyat başarılarıyla göz parlatan Mete Gazoz gibi sporculara, sanat camiasından Fazıl Say, Türk dilinin savunucusu Oktay Sinanoğlu ve bilim dünyasından Aziz Sancar, İlber Ortaylı, Fuat Sezgin gibi çeşitli alanlarda ülkemizi temsil eden nice değerli isim bulunmaktadır.

Tablo 11.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
<i>Yardımlaşma ve Dayanışma</i>	1.2. Yardımlaşma- Yemek ve Lokma Dağıtma- Vakıf Dernek
1-Vakıf ve Dernek Kültürü	3.2. Türk Kızılayı
2-Türk Kızılayı	6.4. Akika ve Adak Kurbanları
3-Yemek ve Lokma Dağıtma	7.2. Vakıf Kültürü
	7.6. Yardımlaşma ve Dayanışma-Zimem Defteri- Askıda Ekmek T.C. İnsani Yardım Kızılay

4-Kurban Kesme ve Dağıtma	7.8. Aşure
5-Aşure Günü	8.2. Sığınmacılara Ev Sahipliği ve Yardım
6-Zimem Defteri	
7-Askıda Ekmek	
8-Sığınmacılar ve Yardımlaşma	

Türk milletinin karakterini en net şekilde izah etmek gerektiğinde yardımlaşma ve dayanışma kültürüne değinmek kaçınılmazdır. Zira Türkler, geçmişten bugüne yoksulun, ihtiyaç sahibinin yanında olmuş yalnızca millî sınırlar içerisinde değil dünyanın çeşitli coğrafyalarında ihtiyaç sahiplerine, zulme uğrayanlara destek elini uzatmıştır. Vakıf kültürü sosyal hayatta geniş bir yer edinmiştir. Kitap içerisine dâhil edilen konular Türklerin bu konudaki hassasiyetini yansıtmaları bakımından oldukça kıymetlidir. Henüz etkilerini yeni yeni atlatmaya başladığımız Covid-19 salgını tüm dünyayı etkisi altına alarak başta sağlık olmak üzere sosyal, psikolojik ve ekonomik olarak tüm dünyayı olumsuz etkilemiştir. Bu süreçte Türkiye ciddi bir güç olarak din, dil, ırk ayrımı olmaksızın 100'den fazla ülkeye tıbbi yardım desteğinde bulunarak (AA, 15.08.2024) yardımlaşma kültürünü küresel çapta göstermiştir. Ülkemizin bu tutumu hem bir cömertlik örneği hem de Türk devletinin bölgede belirleyici bir aktör olduğunu gösteren "yumuşak güç" olarak nitelenmektedir. Dünyanın birçok noktasında savaşlar, çatışmalar ve insanlık dramı yaşanırken ülkemiz bu gelişmeleri sığağı sığağına takip etmekte ve sosyal yardımlarını diğer ülkelerden esirgememektedir. 2024 Ağustos ayında sınır komşumuz Yunanistan'da çıkan orman yangınlarına ülkemiz yangın söndürme uçağı ve helikopter göndererek destek olmuştur. Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında yer alan yardımlaşma temalarının güncel hayatla ilişkili örneklerle yer vermesi kitaplara olan okur ilgisini arttıracaktır.

Tablo 12.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
<i>Geçiş Dönemleri</i>	3.7. Düşün
1-Doğum (Ad Verme)	5.1. Kına Gecesi
2-Düşün (Söz, Nişan, Kına Gecesi, Çeyiz Sandığı, Düşün)	7.1. Ad Verme, Kına, Düşün, Doğum
3-Ölüm (Mezarlık Ziyareti)	7.4. Mezar Ziyaretleri

İnsan hayatının başlıca üç önemli geçiş dönemi vardır. Bunlar; doğum, evlenme ve ölümdür. Her biri kendi bünyesi içerisinde bir takım alt bölümlere ve basamaklara ayrılır. Bu üç aşamanın çevresinde birçok inanç, âdet, töre, tören, âyin dinsel ve büyüsel özlü işlem kümelenerek söz konusu geçişleri bağlı buldukları kültürlerin beklentilerine ve kalıplarına uygun bir biçimde yönetmektedir. Bunların hepsinin amacı da kişinin bu geçiş dönemindeki yeni durumunu belirlemek, kutsamak, aynı zamanda da kişiyi bu sırada yoğunlaştığına inanılan tehlikelerden ve zararlı etkilerden korumaktır (Örnek, 1995, s. 131). Geçiş dönemlerinde kümelenen âdetler, gelenekler, ve törenlerle bunların içerisinde yer alan işlemler ve uygulamalar bir ülkenin ya da belirli bir yörenin geleneksel kültürünün ana bölümlerinden birini oluşturur (Artun, 1998, s. 85). Doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası; evlilik öncesi ve sonrası ölüm öncesi; ölüm anı ve sonrası olmak üzere birbirinden farklı yörelere göre değişkenlik gösteren sayısız inanç ve ritüeller bulunmaktadır. Örneğin; doğum öncesi kısırlığı giderme yöntemleri, halk hekimliği, aşerme, cinsiyet tayini, göbek bağı kesme, lohusa, kırk basması, ilk diş, saç ve tırnak

kesme ve daha pek çok ritüel bulunmaktadır. Evlilikte ise; kız isteme, nişan, çeyiz, gelin hamamı, çömlek kırma ve dahi birçok uygulama görülür. Geçiş ritüellerinden bir diğeri de ölüm olarak gösterilmektedir. Ölüm öncesinde ölümü düşündüren olaylar veya gözlemler, ölüm esnasında ve sonrasında uygulanan pratikler yer almaktadır. İnsan hayatının en önemli geçiş dönemleri olan doğum, evlilik ve ölüm ritüelleri Türk kültürüyle ilgili sayısız veriyi bünyesinde taşımaktadır. Kısaca detaylandırmaya çalıştığımız geçiş dönemlerinin kitaplarda daha belirgin örnek veya etkinliklerle yer alması geçiş dönemlerinde yapılan pratiklerin yurt dışındaki Türklere de devamlılığını sağlaması bakımından elzemdir.

Tablo 13.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
<i>Türk Gelenek ve Değerleri</i>	1.2. Hoşgörü ve Hediyeleşme
1-Hediyeleşme	1.7. Sosyal Yaşam (Müzeler)
2-Misafirperverlik	2.2. Sosyal Yaşam (Köy Hayatı)
3-Büyüklerle Saygı ve Atalar Kültü	3.1. Atalar Kültü, Büyüklerle Saygı
4-Ziyaretleşme	3.1. Misafirlik, Ziyaretleşme
5-Kuş Evleri	3.6. Hoşgörü, Büyüklerle Saygı-Adalet
6-Dış Hediği	7.1. Türkçe Dil Bilinci
7-Hoşgörü	7.1. Dış Hediği
8-Hayvan Sevgisi	7.2. Hoşgörü Birlikte Yaşama Kültürü-Hayvan Sevgisi
9-Tekne Orucu	7.2. Kuş Evleri
10-Türkçe Dil Bilinci	7.4. Tekne Orucu
11-Sosyal Yaşam	

Türkler, gelenekleriyle ön plana çıkan bir millettir. İnsan yaşamının hemen her safhasında gelenek-göreneklere görmek mümkündür. Kitaplarda farklı içeriklerde gelenekler çeşitli örnekleriyle yer almaktadır. Gelenekleri yaşatmak ve geleceğe aktarmak gibi önemli bir muhtevaya temas etmesi bakımında Türkçe ve Türk Kültürü kitapları önemli bir işlevi gerçekleştirilmektedir.

Tablo 14.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
<i>Kurum ve Kuruluşlar</i>	8.1. Yunus Emre Enstitüsü
1-TRT	8.5. TİKA
2-TİKA	8.7. TRT
3-Yunus Emre Enstitüsü	

Dil ve kültür öğretimi konusunda kamu kurum ve kuruluşları çeşitli faaliyetler ve eğitimler düzenlemekte Türk dilinin yaygınlaşması adına çalışmalarını gerek ülkemizde gerekse yurt dışında kararlılıkla sürdürmektedir. Bu konuda Türkiye Maarif Vakfı, Yurt Dışı Türklere ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSÖY), Türk Devletleri Teşkilatı, Dış İşleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve bazı üniversiteler dil ve kültürümüzün gelişim ve yayılımına ciddi katkılar

sağlamaktadır. Bu kurumların kitaplarda yer almasıyla bilinirlikleri artacak, görev ve hedeflerine ulaşmaları yolunda mesafe kat edilmiş olacaktır.

Tablo 15.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
<p>Coğrafya ile Özdeşleşen Hayvanlar</p> <p>1-Van Kedisi</p> <p>2-Tiftik Keçisi</p> <p>3-Denizli Horozu</p> <p>4-Sivas Kangalı</p>	<p>8.8. Van Kedisi, Tiftik Keçisi, Denizli Horozu, Sivas Kangalı</p>

Ülkemiz coğrafi konum ve iklim özellikleriyle ilgi çekici konumdadır. Mevsim ve coğrafyanın getirdiği avantajlardan yalnızca insanlar değil diğer canlılar da istifade etmekte Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında Anadolu coğrafyasıyla ün salmış hayvanlara yer verilmektedir. Bu listeye, Anadolu Parsı, Gelengi, Dağ Keçisi, Akdeniz Foku gibi hayvanları eklemek mümkündür. Yöreye özgü hayvanların yanı sıra ülkemize has yetişen bitki türleri bulunmaktadır. Kazdağı Göknarı, Anadolu Keteni, Kasnak Meşesi, Sığla Ağacı, Kral Eğreltisi, Sivas Madımağı, Kilikya Adaçayı ve Datça Hurması ülkemizde yetişen endemik bitkilere örneklerdir.

Tablo 16.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
<p>Şehirler ve Kültürler</p> <p>1-Sultanahmet, Ayasofya, Tarihi Yarımada, Topkapı Sarayı, Kız Kulesi, Dolmabahçe Sarayı,</p> <p>2-Anıtkabir, Kurtuluş Savaşı Müzesi, Etnografya Müzesi, Tacettin Sultan Dergâhı</p> <p>3-Safranbolu</p> <p>4-Pamukkale</p> <p>5-Nemrut</p> <p>6-Herapolis</p> <p>7-Kapadokya</p> <p>8-Kaz Dağı Millî Parkı</p> <p>9-Çorum- Hattuşaş</p> <p>10-Yürüyen Köşk</p> <p>11-Çifte Minareli Medrese</p> <p>12-Eğri Minare</p> <p>13-Mostar Köprüsü</p> <p>14-İshakpaşa Sarayı</p> <p>15-Nizamiye Medreseleri</p>	<p>3.5. Sultanahmet, Ayasofya, Tarihi Yarımada, Topkapı Sarayı,</p> <p>3.5. Ankara, Anıtkabir, Kurtuluş Savaşı Müzesi, Etnografya Müzesi</p> <p>4.5. Safranbolu, Pamukkale, Herapolis Antik Kenti, Kapadokya</p> <p>Nemrut Dağı</p> <p>4.7. Sultanahmet, Kız Kulesi, Dolmabahçe Sarayı, Kocabey Medresesi, Koza Han</p> <p>5.3. Taceddin Sultan Dergâhı</p> <p>5.4. Göbeklitepe, Kazdağı Millî Parkı, Çorum Hattuşaş</p> <p>6.8. Yürüyen Köşk</p> <p>7.7. Çifte Minareli Medrese</p> <p>7.7. Eğri Minare, Mostar Köprüsü, Tacmahal, İshakpaşa Sarayı</p> <p>8.5. Mostar Köprüsü, Nizamiye Medreseleri, Gül Baba Türbesi</p>

16-Gül Baba Türbeleri	
17-Göbeklitepe	

En eski medeniyetlere ev sahipliği yapmış, kültürler arası diyalogun ilk örneklerinin gerçekleştiği Anadolu coğrafyasında yaşamak; hoşgörü, anlayış, insan ilişkileri, ticaret, kültürel çeşitlilik ve mimari yapıların gelişimini de beraberinde getirmektedir. Türkçe ve Türk Kültürü kitap analizleri sonucunda şehirler ve kültürler listesi oldukça geniş yer kaplamaktadır. Bu listeye Ahlat mezar taşları, kapalı çarşı, büyük ada, medeniyetler beşiği Mardin'i gerek gastronomisi gerekse birlikte yaşama kültürü ve hoşgörüsüne sahip Hatay ve dahi birçok bölge ve mimari yapıyı eklemek mümkündür. Tarihi ve kültürel öneme sahip bu mekânların yanı sıra ülkemizde bacasız sanayi olarak bilinen turizme de temas etmekte yarar vardır. Zira ülkemiz gerek yaz-kış turizmlerinde gerekse doğa turizminde yerli ve yabancı milyonlarca turisti ve yurt dışından anavatana gelen vatandaşları ağırlamaktadır. Kışın; Uludağ, Palandöken, Erciyes, Ilgaz gibi kayak merkezleri tercih edilirken yazın daha çok ege ve Akdeniz sahillerine ilgi artmakta Türk halkıyla konaklama, gastronomi, dans, el sanatları, tarihi ve doğal güzelliklere kadar birçok açıdan dil ve kültür ilişkisi kurulmaktadır. Günümüzde terörden arındırılan şehirlerimizde doğa turizmi yapılmaktadır. Bunların dışında Cumhurbaşkanlığı Külliyesi de ülkemizin idari merkezlerinden biri olarak kitaplarda değerlendirilebilir mahiyettedir.

Tablo 17.

<i>Kültürel İçerikler</i>	<i>Tespit Edilen Kültürel Öğelerin İlgili Kitap ve Bölümleri</i>
Millî Unsurlar	2.5. Türk Jet Uçakları
1-Bayrak	3.4. Bayrak Şiiri ve Anıt
2-Türk Askerî Terimleri	5.2. Türk Askeri Terimleri (Zeytindalı, Meşale, Miğfer, Kılıç vb.)
	5.3. İstiklal Marşı

Mili marşımız, bayrağımız ve askeri gücümüzün kitaplarda ele alındığı görülmektedir. Ulusallaşan dünyada millî değerlerin ve askeri teknolojilerin her geçen gün değer kazandığını görülmektedir. Ülkemizin askeri politikalarının yumuşak güç olarak kültür politikalarıyla bütünleşmiş olması gerekmektedir. Kökleri oldukça eskiye dayanan askeri teşkilatlanmamız günümüz dünyasına uyumlu altyapı ve millî teknolojilerle gelişimine devam etmektedir. Yurt içi ve yurt dışında gerçekleşen askeri faaliyetler ile Türk Silahlı Kuvvetleri vatandaşlarımıza güven vermektedir. Kitaplarda yeni nesil askeri teknoloji ve bu yönde atılan adımlara dair ipuçları görmek yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarımızın göğsünü kabartacaktır.

2. Türkçe ve Türk Kültürü Kitaplarına Eleştirel Açıdan Bakış ve Çeşitli Öneriler

Türkçe ve Türk Kültürü kitapları titizlikle hazırlanmış, gerek görsel-işitsel gerekse okuma-anlama etkinlikleriyle oldukça verimli bir şekilde kullanılmıştır. Çalışmanın bu başlığında kitapların niteliğini ve kapsamını geliştirecek öneriler sunulacaktır.

Türkçe ve Türk Kültürü kitaplarının bölümleri/üniteleri incelendiğinde her bir kitabın aynı ünite başlıklarıyla adlandırıldığı görülmektedir. Bu durumda birinci kitapta yer alan bölüm başlıkları diğer tüm kitapların ünitelerinde kullanılmıştır. Bu durum; kitaplar arası bağlantıların ve devamlılığın sağlanması adına fayda sağlasa da kitapların ünitelerinin daha sığ ve birbirlerine yakın muhtevalardan teşekkül etmesine sebep olmuştur. Bu konuda temel önerimiz tüm kitaplarda ortak başlıklandırılardan ziyade farklı temalarda üniteler oluşturarak kitapların içeriğine yeni bakış açıları getirmek olacaktır.

Bir diğer eleştirimiz ise; kitapların kültürel içeriklerinde dengeli bir dağılımın olmayışıdır. Zira "Tarihi ve edebî şahsiyetler, Millî ve dinî bayramlar, Çocuk Oyunları, Türküler, Halk tiyatrosu ile Şehirler ve Kültürler" başlıklarındaki içeriklere diğer temalara nazaran daha sık yer verilmektedir. Yukarıda bahsettiğimiz, tüm kitaplarda aynı bölüm başlıklarının bulunması da bu duruma sebebiyet verebilmektedir. Bu konu başlıklarında programın içeriğini olumsuz etkilemeden bir sınırlamaya gidilmesi durumunda kitaplarda halk inanışları, halk hekimliği, eski Türk dini, Somut Olmayan Kültürel Miras gibi farklı konulardan içerikler üreterek daha geniş yelpazede kapsayıcı konu içeriklerine ulaşılabacaktır.

Türkçe ve Türk Kültürü kitapları incelemesinde "güncellik" kavramına temas etmek gerektiği kanaatindeyiz. Zira kitapların günümüz dünyasında mevcut Türk algısını ne oranda yansıttığı tartışılmaya değer bir meseledir. Bu konuda göze çarpan en temel husus; kitaplarda Türk imajı çizilirken çok büyük oranda tarihten ilham alınarak oluşturulduğudur. Elbette ki bu durum oldukça doğaldır, ancak kültür kavramının tarifi ve özellikleri incelendiğinde kültür; yalnızca geçmişten bugüne aktarılmakla yetinmez, aynı zamanda yaşadığı toplumun etkileriyle devamlı şekillenir ve dönüşüm gösterir. Kültürün canlı yönü, onun sadece bir miras değil, aynı zamanda sürekli bir yaratım ve yenilik süreci olduğunu gösterir. Bu hareketli yapı, kültürün yalnızca maziyle değil, aynı zamanda gelecekle de ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda kitapların kültür aktarımı sürecinde Türk kültürünü, karakterini, sosyal hayatını ve düşünce dünyasını güncel gelişmeler ışığında değerlendirmeyi önemli bulmaktayız. Bu konuda atılabilecek adımlara örnek oluşturması adına son yıllarda ülkemizde yaşanan teknolojik, sanatsal, kültürel, bilimsel ve millî gelişmelerden örnekler sunmakta fayda vardır.

Millî savunmanın son derece kritik olduğuna şahit olduğumuz son yıllarda ülkemiz millî imkânları ve mühendisleriyle askeri teknoloji alanında çok sayıda projeyi tamamlayarak çağın gereklerine uygun bir askeri strateji uygulamaktadır. Bu konuda ASELSAN ve HAVELSAN gibi kurumların yurt dışındaki vatandaşlarımızca bilinmesi önem arz etmektedir. Böylelikle vatandaşlarımızın ülkelerinin millî gücünün farkında olmaları ve millî güven duygusu hissetmelerinin önü açılacaktır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, 2021 yılından itibaren ülkemizin çeşitli şehirlerinde düzenlenen kültür yolu festivalleri başlatılmıştır. Bu festivaller; ülkemizin uluslararası sahada marka değerini yükseltmeyi ve kültürel birikimlerimizi ön plana çıkarmayı amaçlamaktadır. Kültür yolu festivalleri kapsamında seçilen şehirlerde kültürün farklı unsurları ön plana çıkarılmaktadır. Bu festivallerin Türkçe ve Türk Kültürü kitaplarınca değerlendirilebilir olduğu kanaatindeyiz.

Halk edebiyatı nesir ürünlerinden bahsederken milletimizin tarih boyunca destanlara konu olduğuna değinmiştik. Bu tespitin en güncel ve somut örneği 15 Temmuz 2016 gecesi yaşanmıştır. Millet olarak bayrak ve vatan tutkusuyla meydanlara çıkarak darbecilerin helikopter, tank ve silahlı saldırılarına karşı vatandaşlarımız genciyle yaşlısıyla vatan mefkûresi gölgesinde birleşmek suretiyle alçak planlara engel olmuştur. Bu kalkışma neticesinde TBMM hedef alınmıştır. Bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi, Gazi unvanına sahip dünyadaki tek meclistir. Türkçe ve Türk kültürü kitapları hazırlanırken bu hususlara da yer verilebileceği kanaatindeyiz.

Bağımsızlığa düşkün milletimiz tam bağımsızlık ilkesini yalnızca coğrafi sınır veya askeri süreçlerde değil ekonomik boyutlarıyla da sağlamayı temenni etmektedir. Ülkemizin büyük oranda dışarıya bağımlı olduğu petrol ve doğal gazda önemli mühendislik çalışmaları yapılmakta Karadeniz'de gaz, Gabar'da petrol kaynakları tespiti konusunda her geçen gün yeni gelişmeler gündeme gelmektedir.

Türkçe ve Türk kültürü kitaplarının içerik yelpazesinin genişletilmesi, kültürün maddi, manevi ve güncel unsurlarına temas etmeyi sağlayacaktır. Türk film yapımları, TRT'nin çizgi filmleri ve toplum nazarında değer kazanmış sinema oyuncularına kitaplarda temas edilebilir. Bu yaklaşım doğrultusunda; Kemal Sunal, Haluk Bilginer, Yılmaz Erdoğan, Nuri Bilge Ceylan gibi sinema dünyasında tanınmış pek çok isim örnek olarak gösterilebilir.

Kitapların güncel içeriklerle desteklenmesi Türkiye'nin günümüz imajının tanıtılmasına da katkı sağlayacaktır. Ülkemizin saygın bir değeri ve yerli otomobili olarak bugün yollara çıkan TOGG, üretim ve endüstri alanındaki gelişmeleri ortaya koyarak millî otomobile olan ilgiyi arttıracaktır. TOGG ile ülkemiz sanayi alanında yerlilik hareketine ciddi bir soluk getirmiştir.

Uluslararası Olimpiyat Oyunlarında ülkemiz farklı branşlarda millî sporcularla temsil edilmektedir. Burada alınan başarılar tüm dünya kamuoyunda haber değeri kazanmaktadır. Yurt dışındaki vatandaşlarımızın Türk sporcuların başarılarından haberdar olmaları, buldukları coğrafyalarda Türk sporunun başarısını hissetmeleri, millî hisleri yaşamaları ve çevrelerine yansıtılmaları bakımından değerli görülmektedir. Son yıllarda adından sıklıkla bahsettiğimiz isimler arasında Mete Gazoz, Taha Akgül, Naim Süleymanoğlu ve en son düzenlenen 2024 olimpiyatlarında ikonik bir Türk pozu vererek uluslararası arenada gündem olan Yusuf Dikeç atıcılık sporunda herhangi bir teknik donanım kullanmadan eli cebinde rahat bir tavırda atış yaparak ülkemize madalya ile dönmüştür. Tüm bu sporcular millî bir Türk algısının yayılmasına olumlu yönde katkı sağlamaktadır.

Teknofest, ülkemizde millî teknolojinin geliştirilmesi konusunda kritik rol oynayan birçok kurumun paydaşlığında düzenlenen Türkiye'nin ilk havacılık, uzay ve teknoloji festivalidir. Gençlerin ufkunu açarak millî duyguların ve birliktelik ruhunun gelişmesine katkı sağlamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılında ülkemizin ilk insanlı uzay misyonu gerçekleştirilmiş olup Mustafa Kemal'in "İstikbal göklerde" sözü ilk astronotumuz Alper Gezeravcı tarafından uzayda gururla dillendirilerek uzay misyonunun önemine atıfta bulunulmuştur. Tüm dünyanın bu misyona şahitlik etmesiyle Türk vatandaşlarımız haklı bir gurur yaşamıştır. Ülkemiz genç beyinlerinin uzay yolculukları konusundaki hayallerinin önü açılarak Gezeravcı'nın gerçekleştirdiği bu görev gelecek nesillerin umut ve hayallerini yeşertmiştir.

Sonuç olarak yurt dışında yaşamakta olan Türk vatandaşlarının sayısı bugün 7 milyon civarında seyretmektedir. Bu rakamları yalnızca nüfus veya istatistiksel veri olarak yorumlamak hatalı bir tutum olacaktır. Rakamın yüksekliği göz önüne alındığında Türk dili ve kültürünün yurt dışındaki temsil gücü ortaya çıkacaktır. Bu denli geniş bir kitleyle yurt dışında varlık sürdürmek Türkiye Cumhuriyeti kurum ve kuruluşlarına da ciddi sorumluluklar yüklemektedir. Günümüz dünyasında egemen devletlerin kültürel yayılım politikalarına verdiği önem her geçen dünyanın pek çok coğrafyasında etkisini hissettirmektedir. Bu bağlamda bizlere düşen esas görev; ülkemizin ulusal ve uluslararası kültür politikalarının gözden geçirilmesi, güncellenmesi, kapsamlı bir şekilde irdelenmesi ve uygulanması yönünde çalışmalara gereken hassasiyeti ve desteği göstermek olacaktır. Zira doğru politika ve yaklaşımlar neticesinde yurt dışında yaşayan 7 milyon vatandaşımız Türk dili ve kültürünün temsil gücü olacaktır. Aynı zamanda nitelikli bir dil-kültür öğretimiyle vatandaşlarımızın mili hassasiyetleri artacak bilinçli bir Türk olmanın verdiği özgüven hissiyatıyla hareket etmelerini sağlayacaktır. Aksi durumda ise önümüzdeki dönemlerde kendi öz benliğinden haberdar olmayan kültürel emperyalizm akımlarından etkilenerek millî ve manevi değerlerine uzak bir nesil yetişmesi tehdidi

gözler önündedir. Tüm bu durumlar göz önüne alındığında Türkçe ve Türk Kültürü kitaplarının üstlendiği görev net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Kaynakça

- Arı, G. (2018). *Türkçe ve Türk kültürü 4*, Ankara: MEB Yayınları.
- Artun, E. (1998). Tekirdağ halk kültüründe geçiş dönemleri doğum-evlenme-ölüm. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9(10), 85-107.
- Azmun, Y. (2019). *Dede Korkut'un üçüncü el yazması*, İstanbul: Kutlu Yayınevi.
- Çetin, O. (2020). Yabancılara Türkçe öğretimi sertifika programlarında görülen eksiklikler ve çözüm önerileri. R. Özyürek (Ed.), *XV. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildiriler Kitabı içinde* (s. 366-375). Tiflis.
- Deniz, K. (2018). *Türkçe ve türk kültürü 5*, Ankara: MEB Yayınları.
- Doğan, Y. (2018). *Türkçe ve türk kültürü 6*, Ankara: MEB Yayınları.
- Ergin, M. (1969). *Dede Korkut kitabı*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Göçgün, Ö. (2010). *Atatürk millî kültür ve medeniyet*, Denizli: Pamukkale Üniv. Yay.
- Güzel, A. & Torun, A. (2012). *Türk halk edebiyatı el kitabı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karatay, H. (2018). *Türkçe ve Türk kültürü 7*, Ankara: MEB Yayınları.
- Keskin, H. K. (2018). *Türkçe ve Türk kültürü 3*, Ankara: MEB Yayınları.
- Kızık, M. M.; Dündar, R. & Kurt, F. (2022). Somut olmayan kültürel miras öğemiz meddahlık ve 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki yeri. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7, 1731-1751.
- Kurudayıoğlu, M. (2018). *Türkçe ve Türk kültürü 7*, Ankara: MEB Yayınları.
- Örnek, S. V. (1995). *Türk halk bilimi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özbek, M. (1981). *Folklor ve türkülerimiz*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Sidekli, S. (2018). *Türkçe ve Türk kültürü 1*, Ankara: MEB Yayınları.
- Şen, Ü. (2018). *Türkçe ve Türk Kültürü 2*, Ankara: MEB Yayınları.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Türkçe ve Türk kültürü dersi öğretim programı (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. seviyeler)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Türkmen, F. & Cemiloğlu, M. (2016). *Âşık Mevlüt İhsani'den derlenen halk hikâyeleri* Ankara: TDK Yayınları.
- Yıldız, A. (2020). Kültürel diplomasi bağlamında Türkiye'deki dil politikaları. R. Özyürek (Ed.), *XV. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildiriler Kitabı içinde* (s. 9-14). Tiflis.

Elektronik Kaynakça

- <http://mfa.gov.tr> [Erişim Tarihi: 09.08.2024]
- <http://aa.com.tr> [Erişim Tarihi: 15.08.2024]
- <https://www.unesco.org.tr> [Erişim Tarihi: 01.09.2024]
- <https://islamansiklopedisi.org.tr> [Erişim Tarihi: 01.09.2024].